Rekenkamer Rivierenland

Nadere kennismaking met de bijdrage en aanpak van Rekenkamer Rivierenland

net als specifieke casus het onderzoek Onderbesteding

Rekenkamer Rivierenland | gesprek met gemeenteraad Buren

6 oktober 2026

2024 2024 2024 2025

gemeente Buren

GEMEENTE WEST BETUWE

Culemborg

Gemeente West Maas en Waal

Gemeenschappelijke regeling

KENNISMAKEN

De Rekenkamer: niet alleen terugkijken

Hoe wij bijdragen aan uw raad

- Onafhankelijk onderzoek naar de werking van gemeentelijk beleid en bestuur
- Informatie vertalen naar vragen die u als raad kunt stellen
- Niet op de stoel van de raad, maar uw informatie- en kennispositie versterken

Vandaag gebruiken we één concrete casus om onze aanpak en bijdrage toe te lichten:

DoeMee onderzoek Onderbesteding

Rekenkamer Rivierenland

Renée

PRODUCTIES (ONDERHANDEN/ AFGEROND)

afgerond/ onderhanden

Uitvoering onderzoek door extern bureau (begeleiding door Rekenkamer)

- Ondermijning (Buren)
- DoeMee-onderzoek in alle vier gemeenten van Rivierenland: Klachtbehandeling; Energie; Onderbesteding; Zorgfraude
- Subsidiebeleid (West Betuwe)
- Vergrijzing/ Ouderenbeleid West Betuwe (opstartfase)

Uitvoering onderzoek in eigen beheer

- Beleid Zwemvaardigheid (West Betuwe)
- Brede Welvaart (Culemborg)
- Klachtbehandeling West Maas en Waal
- Toegankelijkheid Stemlokalen (Culemborg; West Maas en Waal)
- Participatie (opstartfase)

samenvattingen: https://www.westbetuwe.nl/afgeronde-onderzoeken

Rekenkamer Rivierenland

KENNISMAKEN

De Rekenkamer: niet alleen terugkijken

Hoe wij bijdragen aan uw raad

- Onafhankelijk onderzoek naar de werking van gemeentelijk beleid en bestuur
- Informatie vertalen naar vragen die u als raad kunt stellen
- Niet op de stoel van de raad, maar uw informatie- en kennispositie versterken
- **Eind 2024: vraag VVR deelname Onderzoek Onderbesteding.**

Vandaag gebruiken we één concrete casus om onze aanpak en bijdrage toe te lichten:

DoeMee onderzoek Onderbesteding

Waarom wijken begroting en werkelijkheid structureel van elkaar af
en wat kunt u daar gedurende het begrotingsproces mee?

Het rapport is daarmee geen eindpunt, maar een hulpmiddel voor uw gesprek met het college.

PROCES REKENKAMERONDERZOEK

A VERKENNEN

Verzamelen onderwerpen

Kiezen onderwerp
+ agendering in Raad van Advies (RvA)

Doen vooronderzoek

B ONTWERPEN

Bepalen:
- Strategie
- Aanpak
- Rand-voorwaarden
- Uitvoerders (zelf doen of uitbesteden)

van het onderzoek

C UITVOEREN

Verzamelen informatie (bij deelnemende gemeente)

Verwerken informatie

D RAPPORTEREN

- Schrijven concept nota van bevindingen
  → feitelijk (ambtelijk) wederhoor
- Definitief maken nota van bevindingen
- Schrijven conclusies & aanbevelingen
  → bestuurlijk wederhoor

E PUBLICEREN & PRESENTEREN

Aanbieden en presenteren eindproduct

F EVALUATIE & OPVOLGING

Evalueren onderzoek

Eventueel: opvolgonderzoek aanbevelingen

PROCES REKENKAMERONDERZOEK

DoeMee onderzoek Onderbesteding

Van landelijke onderzoeksopzet naar lokale betekenis voor Buren

Na fase B: deelname open voor Nederlandse rekenkamers

6 provincies • 10 waterschappen

138 gemeenten

A — VERKENNEN

VvR

Verzamelen onderwerpen

Kiezen onderwerp

Doen vooronderzoek

2024

B — ONTWERPEN

Radboud Universiteit Nijmegen

Bepalen:
- Strategie
- Aanpak
- Rand-voorwaarden
- Uitvoerder

van het onderzoek

2024

C — UITVOEREN

Radboud Universiteit Nijmegen

Verzamelen informatie bij deelnemende overheden

Verwerken informatie

2025

D — RAPPORTEREN

Radboud Universiteit Nijmegen

Factsheets

Rekenkamer/ Bureau Kodros

- Schrijven concept nota van bevindingen
  → feitelijk (ambtelijk) wederhoor
- Definitief maken nota van bevindingen
- Schrijven conclusies & aanbevelingen
  → bestuurlijk wederhoor

2026

E — PUBLICEREN & PRESENTEREN

Rekenkamer

Aanbieden en presenteren eindproduct

inclusief duiding uitkomsten richting toekomst

2026

F — EVALUATIE & OPVOLGING

Rekenkamer

Evalueren onderzoek

Eventueel opvolgonderzoek aanbevelingen

2026

SITUATIESCHETS DIE AANLEIDING GEEFT TOT DIT ONDERZOEK

Bij veel gemeenten blijft aan het einde van het jaar vaak geld over.
Dit terwijl vooraf moeizame keuzes nodig waren om de begroting in evenwicht te krijgen tussen baten en lasten.

HOOFDVRAGEN

Wordt er reëel cq. realistisch begroot? Heeft de raad voldoende grip op sturing?

CONCLUSIE ALGEMEEN

Overschotten ontstaan veelal door de volatiele rijksuitkeringen, planningsproblemen en uitvoeringscapaciteit e.a..

ACTUELE PARADOX VOOR BUREN

Overschotten in m.n. 2022, 2023 en 2024.
Kentering in 2025 : serieus tekort en evidente financiële urgenties in 2026 e.v.

WAT ZIET HET ONDERZOEK?

De kern: een meevaller is niet automatisch goed nieuws

Totaalbeeld: uitgaven zijn vaak hoger dan oorspronkelijk begroot; inkomsten stijgen doorgaans nog sterker. Overschotten worden dus vooral veroorzaakt door hogere baten en niet zozeer door lagere uitgaven.

€

Late of hogere inkomsten

Laat: extra (Rijks)middelen komen soms pas tijdens het jaar.

Eigen inkomsten worden soms voorzichtig geraamd

Planningsoptimisme

Geld is er, maar uitvoering binnen hetzelfde jaar blijkt niet haalbaar.

Capaciteit

Onderbezetting vertraagt activiteiten; externe inhuur valt juist hoger uit.

Investeringen

Projecten schuiven door, waardoor onder meer afschrijvingen lager uitvallen.

Kijken we naar een financieel resultaat of zien we een uitvoeringsvraagstuk?

Reëel begroten: evenwicht tussen baten en lasten (?)

Voorbeeld uit het rapport: begroting 2022 wordt in november 2021 vastgesteld.
Basis hiervoor: de *dan beschikbare informatie* (informatie septembercirculaire wel/ niet verwerkt)

Voorjaarsnota & primaire begroting

(o.b.v. meicirculaire)

bekende middelen + ambities

Tussentijdse rapportages?

Om de raad de kans te geven bij te sturen

Jaarrekening

wat vertelt dit? Bijv.
* beeld door inhuur
* Effect grondexploitaties vaak opgevangen via de reserves

Nieuwe circulaires

September 2021
December 2021
Mei 2022

extra geld kan later volgen

Middelen ontvangen

Middelen komen soms pas laat in het jaar

Specifieke middelen: toekenning kan ieder moment

Uitvoering

tijd (procedures) en capaciteit bepalen realisatie (eigen huis en daarbuiten)

Onvoorziene zaken in de realiteit

- Jeugdzorg (open einde regeling)
- Corona
- Opvang Oekraïners

GEMEENTE BUREN

Vergelijkbaar patroon voor Buren, echter met eigen accenten

- Het saldo van Buren wijkt op onderdelen af. De trend is echter grotendeels vergelijkbaar met de P10-groep.
- Bij bezit zijn in Buren overwegend meevallers zichtbaar; 2019 wordt sterk beïnvloed door bedrijventerrein Doejenburg.
- Gerealiseerde loonkosten lagen, behalve in 2017, onder begroting. Dit terwijl er meer externe inhuur was dan begroot.
- In 2024 was de bezetting 95,9%.
  Externe inhuur bedroeg 31,0 % van de loonkosten.

Herkenningsvraag: welke van deze patronen komt u tegen in Burense bestuursrapportages?

AANBEVELINGEN

Zorg dat u voldoende stuurinformatie hebt.
Drie concrete afspraken die u morgen kunt maken

1 Realismecheck

Maak uitvoerbaarheid en capaciteit een vaste toets bij nieuwe voorstellen.

2 Afwijkingenbeeld

Vraag structureel om een vergelijking tussen oorspronkelijke begroting en realisatie, inclusief oorzaken.

3 Vroegsignalering

Spreek af dat significante uitvoeringsafwijkingen proactief worden gemeld.

Welke van deze drie afspraken zou in Buren het meeste verschil maken?

Maak van uitvoerbaarheid een expliciet raadscriterium

Vier vragen vóór u instemt met geld of ambities

- Is uitvoering binnen de beoogde periode realistisch?
- Is de benodigde personele capaciteit daadwerkelijk beschikbaar?
- Zijn afhankelijkheden zoals procedures en marktontwikkelingen meegenomen?
- Wat gebeurt er als planning, middelen of situaties gedurende het jaar wijzigen (informeer ons)?

Daarmee verschuift het gesprek van budgetrecht alleen naar budgetrecht én uitvoeringskracht.

HANDVAT VOOR DE RAAD

Vijf vaste vragen voor elke P&C-fase

1. Planning ↔ Investeringen
   Wat is sinds de oorspronkelijke begroting veranderd?

2. Welke afwijking is structureel, welke incidenteel?

3. Ambitie ↔ Capaciteit
   Is uitvoering nog haalbaar met de beschikbare capaciteit?

4. Geld ↔ Tijd
   Kunnen nieuwe middelen dit jaar nog zinvol worden ingezet?

5. **Welke keuze vraagt dit nu van de raad?**

Gebruik dezelfde vragen bij begroting, bestuursrapportages én jaarrekening.
Dan worden afwijkingen leerinformatie.

Welke vragen passen bij welk moment?

Kaders / begroting

- Zijn inkomsten realistisch geraamd?
- Is het plan realistisch en uitvoerbaar (aansluiting ambities & capaciteit/middelen?)

Tijdens het jaar

- Welke afwijkingen ontstaan en waardoor?
  - extra middelen (dit jaar nog besteden of evt. overhevelen)?
  - projecten / investeringen met vertraging?
  - onvoorziene situaties?

Jaarrekening

- Welke verschillen ontstaan structureel?
- Wat kwam door timing of capaciteit?
- Welke aanname moet volgend jaar anders?

INFORMATIEVOORZIENING

Vraag kwalitatieve informatie die handelingsperspectief geeft

Informatie is niet altijd compleet of goed vergelijkbaar, onder meer rondom personele inzet, investeringen en reserves.

Vraag het college daarom proactief te melden wanneer significante afwijkingen worden voorzien, met minimaal:

Afwijking

Wat wijkt af van de oorspronkelijke begroting?

Oorzaak

Timing, raming, capaciteit, projectvertraging of iets anders?

Gevolg

Wat betekent dit voor doelen, middelen en planning?

Keuze

Moet de raad bijsturen, doorschuiven of kaders aanpassen?

Zo wordt “meer informatie” concreet: informatie op het moment dat u nog kunt sturen.

TOT SLOT

Terug naar waar we vandaag mee begonnen

Doel voor vandaag

- **Kennismaken** — met elkaar én met de Rekenkamer Rivierenland
- **Rapport bespreken als casus** — wat zien we *en* wat betekent dit voor Buren?
- **Uw positie versterken** — werken met de Rekenkamer de Rekenkamer als hulptroep voor uw informatie- en kennispositie

Dank voor het gesprek

Uw feedback aan ons

1- Wat neemt u vooral mee?

2- Wat heeft u van de Rekenkamer nodig om uw informatie- en kennispositie verder te versterken?

Positief én kritisch:
wat moeten we vasthouden,
en wat kan beter?